

◀ 'Seedorf geeft met zijn uitspraken aan dat hij weet hoe het in de topsport in elkaar zit.'

EERST VOLGEN, DAN LEIDEN

Kunnen omgaan met verschillende persoonlijkheden moet een van de belangrijkste kwaliteiten van een trainer zijn. Zei Clarence Seedorf in *de Volkskrant* na zijn afmelding voor het EK Voetbal. Peter Murphy, prestatie manager topsport bij NOC*NSF, noemt de opmerkingen van Seedorf een 'schot in de roos'.

Tekst: Norbert Kleinherenbrink Fotografie: Michel Utrecht

Clarence Seedorf zei nog meer. 'Je moet als coach op de juiste knopjes kunnen drukken, zodat je het beste uit iedere persoonlijkheid haalt. Het is dus niet andersom: dat de speler het beste uit de coach moet halen.' Ook in deze woorden kan Peter Murphy zich vinden, al wil hij geen waardeoordeel geven over de relatie tussen Seedorf en bondscoach Marco van

Basten. 'Seedorf geeft met deze uitspraken aan dat hij weet hoe het in de topsport in elkaar zit.' Volgens Murphy is er van oudsher in Nederland veel eenrichtingsverkeer van de ouder naar het kind en daardoor ook van de coach naar de sporter. 'Met deze traditie is in principe niets mis, maar ze is niet sterk genoeg. Op deze manier staat de ouder, de coach centraal. Gelukkig hebben we de afgelopen jaren meer inzicht in deze processen gekregen. Duidelijk is geworden dat je het ook moet kunnen omdraaien. Je moet kunnen en durven zeggen: het gaat om de sporter, de sporter staat centraal. De coach stuurt, assisteert en begeleidt. Niets meer en niets minder. Dat betekent dat je in zo'n relatie, in zo'n begeleiding, als coach een zekere terughoudendheid moet hebben.'

Persoonlijkheid kent drie lagen

Murphy vindt dat de coach de taal van de sporter moet (leren) spreken. 'Als je dat niet kunt, dan ben je een beperkte coach. De taal spreken van de sporter

WIE IS PETER MURPHY

- Geboren 17 december 1947 in Hamilton, Canada
- Opleiding: HBS A en fysiotherapie
- Werk: fysiotherapeut, volleybalcoach bij onder andere Orion, Brother Martinus, Nederlands vrouwenteam (1982-1986 en 1990-1994), technisch directeur NeVoBo (1986-1990), prestatie manager NOC*NSF (sedert 1996), projectleider MasterCoach in Sports, docent Sport Management Instituut
- Bijzonderheden: behaalde met het Nederlandse vrouwenteam EK-brons (1985) en -zilver (1991). Zesde plaats bij Olympische Spelen Barcelona (1992). Oranje werd in 1991 uitgeroepen tot Sportploeg van het Jaar. Had en heeft diverse functies bij FIVB onder andere als secretaris technische commissie. Schreef met Jan Huijbers in 2006 het standaardboek *Totaalcoachen*

betekent: je moet kunnen duiden wie die sporter is, wat zijn persoonlijkheid is, zijn uniciteit, zijn talent, zijn aanleg. Om daarover meer te weten te komen, kun je een persoonlijkheid in drie verschillende lagen onderverdelen. De onderste laag is het voertuig, daar zitten zijn talent, zijn aanleg, de aard van het beestje, zijn temperament. Dat is beginnersgeluk, een noodzakelijke bijzaak. Deze laag is vrij statisch, daarin kun je geen dingen stoppen. Het is zoals het is.' De middenlaag noemt Murphy het stuurwiel. 'Daarin zitten de gerichtheden van de sporter. Voelen, denken, willen, kunnen, durven doen. Daarmee krijg je bovenlaag aan de gang. Daarin zitten het karakter, de vermogens, de motieven van de sporter. Dat is het besturingssysteem. Dat is ook veel meer een dynamisch gebeuren. De coach moet met deze drie gebieden, deze drie lagen, verbinding kunnen maken.' 'Het is aan de coach om zijn sporter te (leren) kennen. Wat zit er in die eerste laag? Wat is zijn talent, zijn temperament en wat is zijn basis? Je kunt dat als coach niet veranderen, maar je moet wel weten wat daar zit. Wat zit er in die databank? Dan kan een coach maatregelen nemen en rekening houden met zijn oefenstof, met zijn manier van trainen, omdat een en ander dan veel beter aansluit op en aanslaat bij die sporter.'

Angst is verborgen killer

Murphy over de tweede laag: 'Heel veel sporters denken over dingen, voelen het en willen het, maar kunnen het niet. Of ze kunnen het, maar ze durven het niet. Of ze durven het, maar ze doen het niet. Dat is een proces waarin een coach ook moet kunnen

kijken. Vaak wordt "durven" in dit rijtje vergeten. Maar dat is wel essentieel. In de sport is angst een verborgen killer. Het wordt vaak weggeschoven. Logisch, want met angst of twijfel loop je niet te koop. Dat toont zogenaamd zwakte. Maar als je dat kunt laten zien, als je angst en/of twijfel kunt blootleggen in een relatie tussen een coach en een team en/of een coach en een sporter dan zijn dat juist grote leermomenten en grote doorbraakmomenten.' 'Je moet als coach verbinding kunnen maken met de sporter. Dat bedoelen we met peoplemanagement. Dat betekent dat je jezelf ook heel goed moet kennen. Je moet als coach weten hoe het bij jezelf werkt. Die sporter moet hij kunnen duiden, maar hij moet zichzelf ook kunnen duiden. Anders werkt het niet. De coach moet in staat zijn om zijn eigen gedrag te herkennen en dat ook kunnen beïnvloeden. Als hij dat kan, geeft hij ook het goede voorbeeld aan zijn sporters. Dan ben je ook veel natuurlijker in staat om het gedrag van die sporter bewust te beïnvloeden.'

Zinvol contact opbouwen

'Seedorf geeft met zijn opmerkingen over Marco van Basten aan dat je voor een relatie twee mensen nodig hebt. Als de coach dan de sporter centraal stelt, houdt dat automatisch in dat de coach zijn sporter eerst moet volgen door goed met hem te communiceren. Daarna kun je als coach pas gaan leiden. Als je meteen begint met leiden, ga je als coach uit van jezelf en niet van de sporter. Dus eerst volgen dan leiden, dan bouw je als coach op een natuurlijke wijze vertrouwen en respect op. Dat is de basis in een relatie die altijd aanwezig moet zijn in de sport. Dat is een basisprincipe op communicatiegebied. Dat wil niet zeggen dat je alles gaat doen wat die sporter wil. Nee, je maakt een verbinding. Je bouwt zinvol contact op.' 'Coaches duiken soms in directief leiderschap, in een directieve stijl. Dat zie je vaak als de communicatie zwak is. Het motto van zo'n coach luidt dan: je moet het doen zoals ik het zeg. Het gevaar is dan dat je *be-like-me* coaches krijgt. Die maken klonen van zichzelf. Dat is een heilloze weg. Op korte termijn kan het succesvol zijn, maar voor de relatie op de langere termijn zal dat niet werken. Door het goed duiden van zijn sporter kan een coach meer maatwerk leveren. Dan kan hij op een hoger niveau coachen.' ●

MEER WETEN
p.murphy@home.nl